

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.पी.एड. (सत्र – I) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Research Process in Physical Education & Sports Sciences
(23503101)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) सर्वेक्षण पद्धती ---- चा अभ्यास आहे.
अ) प्रसंग ब) प्रक्रिया
क) जनसंख्या ड) वरीलपैकी नाही
- २) संशोधनाचे खालीलपैकी सर्वात महत्त्वाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) पद्धतशीर संशोधन ब) संशोधन ही निष्क्रीय प्रक्रिया नाही
क) संशोधन ही प्रक्रिया नाही ड) वरील सर्व
- ३) खालीलपैकी कोणते योग्य विधान आहे?
अ) शोध हे संशोधन ब) संशोधन शोध करते
क) अ) आणि ब) दोन्ही ड) यापैकी नाही
- ४) कोणत्याही संशोधनाची खोली ---- द्वारे निर्णायक केली जाते.
अ) संशोधनाचे शिर्षक ब) संशोधनाचा कालावधी
क) संशोधनाची उद्दिष्टे ड) यापैकी नाही
- ५) प्रायोगिक संशोधनात ---- चा वापर केला जातो.
अ) मुलाखती ब) प्रायोगिक अभिकल्प
क) प्रश्नावली ड) यापैकी नाही
- ६) प्राथमिक व दुय्यम स्त्रोतांचा सामान्यपणे ---- या संशोधन पद्धतीत उपयोग होतो.
अ) सर्वेक्षण ब) ऐतिहासिक
क) प्रायोगिक ड) शालेय सर्वेक्षण

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

**M.P.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Research Process in Physical Education & Sports Sciences
(23503101)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 10

- 1) Survey Research studies _____.
 - a) Event
 - b) Process
 - c) Population
 - d) None of these
- 2) Which of the following is not the characteristic of a research?
 - a) Research is systematic
 - b) Research is not passive
 - c) Research is not a process
 - d) All of these
- 3) Which of the following statement is correct?
 - a) Discoveries are research
 - b) Research lead to discovery
 - c) a) and b) both
 - d) None of these
- 4) The depth of any research can be judged by _____.
 - a) Title of Research
 - b) Duration of pressure
 - c) Objective of research
 - d) None of these
- 5) In Experimental research _____ is used.
 - a) Interview
 - b) Experimental design
 - c) Questionary
 - d) None of these
- 6) Primary and Secondary sources are used in _____ research.
 - a) Survey
 - b) Historical
 - c) Experimental
 - d) School survey
- 7) A careful review of the research journal, books, essay and other sources of information on the problem is important step in _____.
 - a) Selection of problem
 - b) Planning
 - c) Research method
 - d) Report writing
- 8) A good or adequate hypothesis should _____.
 - a) Be limited in scope
 - b) Not be bunch relationship
 - c) Be consistent with known theories and fact
 - d) Have all the characteristics

- 9) _____ source are accounts of an event that not actually witnessed by the reporter.
- a) Secondary
 - b) Primary
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 10) _____ research is focused of the immediate application and not on the development of theory and generalization.
- a) Fundamental
 - b) Applied
 - c) Action
 - d) Case study

Q.2 Answer the following questions.

- a) Write qualities of good researcher. **10**
- b) Write steps of Historical research. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Explain the details case study method.
- b) Explain in details writing research report.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Give an research proposal in which you are interested.

OR

- b) Explain criteria in selecting research problem.

Q.5 Write Short Notes. (Any Four)

20

- a) Applied research
- b) Importance of research in Physical Education
- c) Hypothesis
- d) Sample and Population
- e) Bibliography writing

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.पी.एड. (सत्र - I) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल - २०२६
Sports Bio-mechanics and Kinesiology (23503102)

वार, दिनांक: सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) न्युटनचा गतीविषयक दुसरा नियमास ---- संज्ञा वापरतात.
अ) गुरुत्वाकर्षणाचा नियम ब) जडत्वाचा नियम
क) गतीवृद्धतेचा नियम ड) यापैकी नाही
 - २) आधाराभोवती हालणाऱ्या आणि न वाकणाऱ्या दांडयाला ---- असे म्हणतात.
अ) गती ब) तरफ
क) बल ड) प्रक्षेपण
 - ३) गतिमान म्हणजे ----.
अ) गतिमधील बदल ब) प्रवेगातील बदल
क) घर्षण ड) यापैकी नाही
 - ४) गुडघ्याच्या सांध्यातून ---- ही हालचाल शक्य आहे.
अ) अबडक्शन ब) अडक्शन
क) प्लॅटर फ्लेक्शन ड) यापैकी नाही
 - ५) अस्थिबंधन यामुळे ---- एकत्र जोडली जातात.
अ) जठर ब) स्नायू
क) हाडे ड) मोठे आतडे
 - ६) मनगटाच्या माध्यमातून ---- ही हालचाल शक्य आहे.
अ) अल्नार फ्लेक्शन ब) रेडिअल फ्लेक्शन
क) दोन्ही अ आणि ब ड) यापैकी नाही
 - ७) कार्पोमेटाकारपर सांधा हे ---- चे उदाहरण आहे.
अ) कॅन्डीलॉइड सांधा ब) सॅडल सांधा
क) खांदयाचा सांधा ड) बिजागरीचा सांधा

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.P.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Sports Bio-mechanics and Kinesiology (23503102)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) Newtons second Law of motion is _____.
 - a) Law of gravitation
 - b) Law of Inertia
 - c) Law of acceleration
 - d) None of these

- 2) A rigid rod that turns around fixed support is called as _____.
 - a) Motion
 - b) Lever
 - c) Force
 - d) Projection

- 3) Acceleration is the _____.
 - a) Rate of change of movement
 - b) Rate of change of velocity
 - c) Friction
 - d) None of these

- 4) Movement is possible through knee joint _____.
 - a) Adduction
 - b) Abduction
 - c) Planter flexion
 - d) None of these

- 5) Because of the ligaments _____ are jointed together.
 - a) Stomach
 - b) Muscle
 - c) Bone
 - d) None of these

- 6) _____ movement is possible through wrist joint.
 - a) Ulnar flexion
 - b) Radial flexion
 - c) Both A and B
 - d) None of these

- 7) Carpometacarpal joint is an example of _____.
 - a) Condyloid joint
 - b) Saddle joint
 - c) Shoulder joint
 - d) Hinge joint

- 8) Pectoralis major muscle is located in _____.
 - a) Neck
 - b) Thigh
 - c) Shoulder
 - d) Ankle

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.पी.एड्. (सत्र - I) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल - २०२६
Yogic Sciences (23503103)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) नेती हा ——— चा प्रकार आहे.
अ) आसन
ब) प्राणायाम
क) क्रिया
ड) मुद्रा
- २) ——— यांनी योग म्हणजे समाधी असा अर्थ सांगितला.
अ) महर्षी व्यास
ब) रामदेव
क) पतंजली
ड) शंकराचार्य
- ३) भगवत गीतेत योगाचा ——— प्रकार आहे.
अ) कर्मयोग
ब) भक्तियोग
क) ध्यान योग
ड) शक्तियोग
- ४) प्राणायामामध्ये ——— अंगाचा समावेश होतो.
अ) पुरक
ब) कुंभक
क) रेचक
ड) वरील सर्व
- ५) योग हा संस्कृत शब्द ——— धातुपासून बनला आहे.
अ) युज
ब) मोक्ष
क) कर्मसू
ड) यापैकी नाही
- ६) अष्टांग योगात ध्यान ही ——— क्रमांकाची पायरी आहे.
अ) चौथी
ब) पाचवी
क) सातवी
ड) आठवी
- ७) महामुनी पतंजलीच्या अष्टांग योगात ——— सुत्रे आहेत.
अ) १००
ब) ९०
क) १५०
ड) १९५

- ८) चित्तामुळे ——— याची जाणीव होते.
 अ) विचार, कर्तव्य व समज ब) अहंकार
 क) दुःख ड) वरील सर्व
- ९) महर्षी व्यासांनी योग म्हणजे ——— असा अर्थ केला आहे.
 अ) समाधी ब) ध्यान
 क) धारणा ड) वरील सर्व
- १०) योगातील जपाचे प्रकार ——— आहेत.
 अ) चार ब) तीन
 क) पाच ड) सहा

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) शारीरिक व्यायाम ही संज्ञा स्पष्ट करून योगिक व्यायाम आणि शारीरिक व्यायाम तुलना करा. १०
- ब) शुद्धीक्रिया म्हणजे काय ते सांगून शुद्धीक्रियाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

- अ) आसन म्हणजे काय ते सांगून आसनाचे प्रकार सांगून आसनाचे खेळामधील महत्त्व स्पष्ट करा. १५
- ब) अॅथलेटिक्स (खेळाडूचा) शारीरिक तयारी मध्ये योगाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

- अ) आसन आणि प्राणायाम याचा श्वसन संस्था आणि रक्ताभिसरण संस्था यावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा. १५
- ब) बंध आणि मुद्रांचा अर्थ सांगून खेळामध्ये व शारीरिक शिक्षणामध्ये त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) पचनसंस्थेवर आसनाचा होणारा परिणाम २०
- ब) उज्जयी प्राणायाम
- क) शाळा स्तरावर योगा स्पर्धा
- ड) ताण तणाव व चिंतन
- इ) अष्टांग योग

Seat No.	
----------	--

Set P

M.P.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2026
Yogic Sciences (23503103)

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **10**

- 1) Neti is a type of _____.
 a) Aasanas
 b) Pranayam
 c) Kriyas
 d) Mudras
- 2) _____ interpreted yoga means samadhi.
 a) Maharshi Vyas
 b) Ramdev
 c) Patanjali
 d) Shankarcharya
- 3) In Bhagwatgita the type of yoga is _____.
 a) Karm yoga
 b) Bhakti yoga
 c) Dhyan yoga
 d) Shakti yoga
- 4) Pranayan includes _____ aspects.
 a) Purak
 b) Kumbhak
 c) Rechak
 d) Above all
- 5) The Sanskrit wor 'Yoga' is made from.
 a) Yuj
 b) Moksh
 c) Karmsu
 d) None of these
- 6) Dhyan is the _____ step in Ashtang yoga.
 a) Fourth
 b) Fifth
 c) Seventh
 d) Eighth
- 7) There are _____ formulas in Ashtang yoga of Mahamuni Patanjali.
 a) 100
 b) 90
 c) 150
 d) 195
- 8) Chitta aware of _____.
 a) Thought, duty and understanding
 b) Ego
 c) Unhappy
 d) Above all
- 9) Maharshi Vyas stated yoga means _____.
 a) Samadhi
 b) Dhyan
 c) Dharma
 d) Above all

- 10) There are _____ types of Japas in yoga.
- a) Four
 - b) Three
 - c) Five
 - d) Six

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain the term exercise compare Yogic exercises and Physical exercises. **10**
- b) What is Shudhikriya? Explain the type Suddhikriyas. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) What is Aasan? Explain the type of Aasan and importance of Aasan in Sports.
- b) Explain role of yoga in physiological preparation of athletic.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Explain effects of Asanas and Pranayama on respiratory system and circulatory system.

OR

- b) Write the Bandhas and Mudaras, explain the importance it's in sports & physical education.

Q.5 Write Short Notes. (Any Four)

20

- a) Effect of Asana on Digestive system
- b) Ujjai Pranayama
- c) Yoga competition of school level
- d) Stress and Meditation
- e) Ashtang Yog

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.पी.एड् (सत्र - I) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Test, Measurement and Evaluation in Physical Education
(23503111)

वार, दिनांक: शुक्रवार, २४-०४-२०२६
 वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) इंडियाना कारक क्षमता चाचणी कधी तयार केली?

अ) १९४४	ब) १९४५
क) १९४६	ड) १९४७
- २) कसोटी अपेक्षित मापन करते त्यास खालील संज्ञा देतात?

अ) वैधता	ब) विश्वासनियता
क) वस्तुनिष्ठता	ड) सहसंबंध
- ३) पुढीलपैकी कोणती कारक कसोटी आहे?

अ) आय. ओ. डब्ल्यू. ए. ब्रेस टेस्ट	ब) जे. सी. आर. चाचणी
क) फलेशयन चाचणी	ड) वरील सर्व
- ४) डायरने ——— चाचणी तयार केली.

अ) टेनिस	ब) बॅडमिंटन
क) फेनसिंग	ड) वरील सर्व
- ५) जे. सी. आर. चाचणी ——— यांनी तयार केली

अ) बॅरो	ब) न्यूटन
क) फिलिप्स	ड) रॉजर
- ६) खालीलपैकी ——— चाचणी हे समन्वय मोजता येत नाही.

अ) बॉल फेकणे	ब) जंप रोप
क) उथ्या उडी	ड) जंप जॅक
- ७) रूसेल लॅगने ——— कसोटी मांडली.

अ) व्हॉलीबॉल	ब) बास्केटबॉल
क) फुटबॉल	ड) बॅडमिंटन

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.P.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Test, Measurement and Evaluation in Physical Education
(23503111)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **10**

- 1) When Indiana motor fitness was constructed?
 - a) 1944
 - b) 1945
 - c) 1946
 - d) 1947
- 2) A test measures what it purposes to measure is assessed by _____.
 - a) Validity
 - b) Reliability
 - c) Objectivity
 - d) Correlation
- 3) Which of the following is motor ability test?
 - a) I.O.W.A Brace test
 - b) J. C. R. test
 - c) Fleishmann test
 - d) All of these
- 4) Dyer prepared _____ test.
 - a) Tennis
 - b) Badminton
 - c) Fencing
 - d) All of these
- 5) J. C. R. test was constructed by _____.
 - a) Barrow
 - b) Newton
 - c) Phillips
 - d) Roger
- 6) _____ of the following cannot measure Coordination.
 - a) Ball catch
 - b) Jump rope
 - c) Vertical jump
 - d) Jumping jack
- 7) Russel Lange has prepared _____ test.
 - a) Volley Ball
 - b) Basket Ball
 - c) Foot Ball
 - d) Badminton
- 8) Harvard step test is used for measuring _____.
 - a) Muscular fitness
 - b) Cardiac fitness
 - c) Basic Fitness
 - d) Physical fitness
- 9) Rogers test measures _____.
 - a) Motor educability
 - b) Physical fitness
 - c) Skill ability in sports
 - d) Maximum muscular strength

- 10) In _____ Burrow constructed general motor ability test ability.
- a) 1950
 - b) 1985
 - c) 1976
 - d) 1954

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain Friedel hockey test. **10**
- b) Explain Harrison basketball test. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **15**

- a) What do you mean by Test, Measurement and Evaluation? Explain the importance of Test and Measurement in the field of physical education.
- b) Explain the criteria of good test with suitable examples.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One) **15**

- a) Explain in details Bruce Treadmi test protocol.

OR

- b) Explain in details Margaria-Kalamen test.

Q.5 Write Short Notes. (Any Four) **20**

- a) JCR Test
- b) Harvard step test
- c) Johnson Basketball test
- d) VO₂ Max test
- e) Dyer Tennis test

Seat No.	
-------------	--

Set P

एम.पी.एड्. (सत्र - II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Applied statistics in Physical Education and Sport (23503201)

वार, दिनांक: गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) संख्याशास्त्राचे प्राथमिक कार्य काय आहे?
 - अ) प्राप्तांकांची सुनियोजित मांडणी
 - ब) भविष्याचे भाकित करणे
 - क) प्राप्तांकाचे विश्लेषण
 - ड) 'अ' आणि 'क' दोन्ही
- २) खालीलपैकी कोणती संज्ञा जनसंख्येचे प्रतिनिधित्व करते?
 - अ) चल
 - ब) न्यादर्श
 - क) प्राप्तांक
 - ड) मानक
- ३) संख्या शास्त्राच्या कोणत्या प्रकारात परिकल्पना परिक्षण सामाविष्ट असते?
 - अ) वर्णनात्मक
 - ब) अनुमानात्मक
 - क) गुणात्मक
 - ड) अखंडित
- ४) वारंवारिता सारणी कोष्टकाचा वापर — साठी केला जातो.
 - अ) प्राप्तांक गोळा करणे
 - ब) प्राप्तांक सारांशित करणे
 - क) प्राप्तांकांचे मापन
 - ड) प्राप्तांकांचा आलेख काढणे
- ५) पॅरामेट्रिक मापन करण्यासाठी कोणत्या प्रकारचे प्राप्तांक आवश्यक असतात?
 - अ) क्रमांकन
 - ब) नामांकन
 - क) अंतर अथवा गुणोत्तर
 - ड) गुणात्मक
- ६) 'Z' स्केल चा उपयोग — साठी केला जातो.
 - अ) केंद्रीय प्रवृत्तीचे मापन
 - ब) प्राप्तांकांचे सामान्यीकरण
 - क) मध्यगा काढणे
 - ड) विस्ताराचे मापन करण्यासाठी

- ७) हल स्केल चा उद्देश काय आहे?
 अ) प्राप्तांकांचे प्रमाणिकरण ब) मध्यमानांची तुलना करणे
 क) विचलनाचे मापन करणे ड) त्रुटीची गणना करणे
- ८) विस्तार कशाचे प्रतिनिधित्व करतो?
 अ) सरासरी मुल्य
 ब) उच्चतम आणि निचतम गुणांकातील फरक
 क) सर्व गुणांकाची बेरीज
 ड) मध्य मुल्य
- ९) ——— प्राप्तांकांचा मध्यमानापासूनचा विस्तार दर्शविते.
 अ) विस्तार ब) मध्यगा
 क) बहुलक ड) प्रमाण विचलन
- १०) प्रसामान्य संभव वक्राचा आकार कसा असतो?
 अ) घंटे सारखा ब) विषमित
 क) शिखर दोष ड) एक रेषीय

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) वारंवारीता बहुभूज आलेख स्पष्ट करा. १०
 ब) विस्तार म्हणजे काय? आणि त्याची गणना कशी केली जाते? १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) संख्याशास्त्रीय विश्लेषणात विषमितता आणि शिखरदोष याबाबत सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

- ब) उर्ध्वगामी वक्र म्हणजे काय? आणि तो कसा काढला जातो?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) प्राप्तांकांच्या विश्लेषण प्रक्रियेमध्ये केंद्रिय प्रवृत्तीच्या परिमाणांच्या वापराचे फायदे यांचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

- ब) खाली दिलेल्या कोष्टकांच्या आधारे मध्यमान, चतुर्थक विचलन आणि प्रमाण विचलन काढा.

वर्गांतर	१४-१५	१२-१३	१०-११	८-९	६-७	४-५
वारंवारीता	३	८	१५	२०	२०	४

- प्र.५ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
- अ) हल स्केल
 - ब) सहसंबंध
 - क) अॅनकोवा (ANCOVA)
 - ड) प्रसामान्य संभव वक्र
 - इ) न्यादर्श

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**M.P.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Applied statistics in Physical Education and Sport (23503201)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 10

- 1) What is the primary function of statistics?
 - a) Organizing data
 - b) Predicting the future
 - c) Analyzing data
 - d) Both 'a' and 'c'

- 2) Which term describes a subset of a population?
 - a) Variable
 - b) Sample
 - c) Data
 - d) Parameter

- 3) Which type of statistics involves hypothesis testing?
 - a) Descriptive
 - b) Inferential
 - c) Qualitative
 - d) Continuous

- 4) A frequency table is used for _____.
 - a) Collecting data
 - b) Summarizing data
 - c) Measuring data
 - d) Graphing data

- 5) What type of data requires parametric measures?
 - a) Ordinal
 - b) Nominal
 - c) Interval or ratio
 - d) Qualitative

- 6) 'Z' scale is used for _____.
 - a) Measuring central tendency
 - b) Normalizing data
 - c) Calculating the median
 - d) Measuring range

- 7) What is the purpose of Hull scale?
 - a) Standardizing data
 - b) Comparing means
 - c) Measuring dispersion
 - d) Calculating errors

- 8) What does the range represent?
 - a) Average value
 - b) Difference between maximum and minimum
 - c) Sum of all values
 - d) Middle value

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

**M.P.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Physiology of Exercises (23503202)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **10**

- 1) _____ instrument is measuring the vital capacity of lungs.
 - a) Spirometer
 - b) Sphygmomanometer
 - c) Monometer
 - d) All of these
- 2) To study informal changes in different system of our body after exercise is called _____.
 - a) Anatomy
 - b) Kinesiology
 - c) Physiology
 - d) None of these
- 3) The cover of myofibrils is called _____.
 - a) Sarcolemma
 - b) Connective tissue
 - c) Indyomicin
 - d) None of these
- 4) The term Second Wind was first used in _____ year.
 - a) 1840
 - b) 1820
 - c) 1830
 - d) 1810
- 5) The increase of Lungs aeration of exercise due to _____.
 - a) Movement of joint
 - b) Sensation through media
 - c) Muscle contraction
 - d) All of these
- 6) Muscle cell are _____.
 - a) irregular shaped
 - b) cylindrically shaped
 - c) Both a and b
 - d) None of these
- 7) The sliding filament model of muscle contraction was proposed in the _____ year.
 - a) 1954
 - b) 1964
 - c) 1974
 - d) 1984
- 8) The length of this is reduced while the muscle contracts _____.
 - a) A Band
 - b) Z Band
 - c) H Band
 - d) All of these

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

एम.पी.एड. (सत्र - II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६
Athlete care and rehabilitation (23503203)

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) रिजीड टॅपिंग हे ---- सांध्याभोवती होते.

अ) छोटा	ब) खांदा
क) मनगट	ड) गुडघा
- २) हाताची व बोटांची दुखापत ही सर्वसाधारण पणे ---- खेळात जास्त असते.

अ) चेस	ब) पोहणे
क) व्हॉलीबॉल	ड) वरील सर्व
- ३) हाताची व बोटांची दुखापत ही सर्व साधारणपणे ---- वेळेस होते.

अ) उडी घेताना	ब) पकडताना
क) शूट मारताना	ड) बॉल ब्लॉक करताना
- ४) दुखापतीची काळजी घेण्यासाठी ---- ची गरज असते.

अ) उत्तेजक हालचल	ब) योग्य ते तंत्र
क) योग्य ते क्रीडा साहित्य	ड) वरील सर्व
- ५) क्रीडामध्ये दुखापती सर्व साधारणपणे ---- मुळे होतात.

अ) अयोग्य पूरक हालचाल	ब) अयोग्य तंत्र
क) अयोग्य क्रीडा साहित्य	ड) वरील सर्व
- ६) अयोग्य शरीर धारणेची कारणे ----.

अ) अनुवंशिकता	ब) सवयी
क) ज्यादाचे वतन	ड) वरील सर्व
- ७) ---- हे हॉकी मधील सर्वसाधारण दुखापती आहेत.

अ) खांदयाची दुखापती	ब) कोपऱ्याची दुखापती
क) मनगटाची दुखापती	ड) वरील सर्व

- ८) ——— मसाजचा शरीरक्रियात्मक फायदा होतो.
 अ) वेदना कमी करते ब) श्वसनास मदत करते
 क) रक्तभिसरणास उत्तेजित करते ड) वरील सर्व
- ९) ——— हे मैदानी खेळामध्ये सर्व साधारण दुखापती आहेत.
 अ) हॅमस्ट्रिंग स्ट्रेन ब) धोरणाचे अस्थिभंग
 क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही
- १०) ——— हे कुस्ती मध्ये सर्वसामान्यपणे होणाऱ्या दुखापती आहेत.
 अ) गुडघ्याची दुखापती ब) खांद्याच्या दुखापती
 क) डोक्याची दुखापती ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) मसाज सविस्तर स्पष्ट करा. १०
 ब) क्रीडा पूर्णवसनाचे टप्पे स्पष्ट करा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) पीएनएफ तंत्र व तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा. १५
 ब) दुखापतीची कारणे व उपाययोजना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) चांगल्या शरीर धारणेचे मूल्ये सविस्तर स्पष्ट करा. १५
 ब) क्रीडेतील उदाहरणासह क्रीडेतील सर्वसामान्य दुखापत व विशिष्ट दुखापत सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.५ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) सपाट पाऊल २०
 ब) स्ट्रेचिंगचे व्यायाम
 क) डोक्याची दुखापत
 ड) स्नायुची दुखापत
 इ) क्रीडा पूर्णवसन

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.P.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Athlete care and rehabilitation (23503203)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

10

- 1) Rigid taping used around _____ joint.
 - a) Ankle
 - b) Shoulder
 - c) Wrist
 - d) Knee
- 2) Hand and finger injuries are very common in _____.
 - a) Chess
 - b) Swimming
 - c) Volley Ball
 - d) All of these
- 3) Hand and finger injuries usually occur when player.
 - a) Jump
 - b) Hold
 - c) Shoot
 - d) To block a ball
- 4) For prevention of injuries _____ is needed.
 - a) Warm up
 - b) Proper technique
 - c) Proper equipment
 - d) All of these
- 5) Generally sports injuries occur due to _____.
 - a) Not proper warm up
 - b) Not proper technique
 - c) Not proper sports equipment
 - d) All of these
- 6) Common causes of bad posture are _____.
 - a) Heredity
 - b) Habit
 - c) Weight
 - d) All of these
- 7) _____ are common in Hockey injuries.
 - a) Shoulder injuries
 - b) Elbow injuries
 - c) Wrist injuries
 - d) All of these
- 8) _____ are the physiological benefits of massage.
 - a) Reduce pain
 - b) Help regulate respiratory
 - c) Stimulate the circulatory system
 - d) All of these

- 9) _____ are the most common injuries in track and field.
- a) Ham String Strain
 - b) Ankle fracture
 - c) a) and b) both
 - d) None of these
- 10) _____ are the most common injuries in Wrestling.
- a) Knee injuries
 - b) Shoulder injuries
 - c) Head injuries
 - d) All of these

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain in details massage. **10**
- b) Explain in details stages of sports Rehabilitation. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Explain in details PNF techniques and principle.
- b) Explain in details causes and treatment of injuries.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Explain in details value of good posture.
- b) Explain in details General and specific sports injuries with sports examples.

Q.5 Short Notes. (Any Four)

20

- a) Flat foot
- b) Stretching exercise
- c) Head injuries
- d) Muscle injuries
- e) Sports Rehabilitation

- ८) संपूर्ण क्रीडा संघटन पाहण्याची क्षमता ——— ही होय.
 अ) वैचारिक कौशल्य ब) मानवी कौशल्य
 क) यांत्रिक कौशल्य ड) यापैकी नाही
- ९) अनुदेश कार्यक्रमात ——— समस्या येतात.
 अ) राजकीय ब) आर्थिक
 क) व्यवस्थापन ड) धार्मिक
- १०) पुढीलपैकी क्रीडा नियोजन करण्याचे मुख्य उद्दिष्टे कोणते आहे?
 अ) मनोरंजन ब) शारीरिक तंदुरुस्ती साठी
 क) ऐक्य विकास ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) क्रीडा व्यवस्थापनाची संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा. १०
 ब) कार्यक्रम व्यवस्थापनाची व्याख्या आणि परिणाम करणारे घटक विशद करा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) अभ्यासक्रम संबंधाची संशोधनाची उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) क्रीडा साहित्याची गरज, प्रकार आणि खरेदी स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) अभ्यासक्रम म्हणजे काय? अभ्यासक्रम रचनेची तत्वे स्पष्ट करा.
 ब) शारीरिक शिक्षण कार्यक्रमातील भौतिक सुविधा आणि क्रीडा साहित्य सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.५ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) २०

- अ) जलतरण तलाव
 ब) अभ्यासक्रमाची व्याख्या
 क) अभ्यासक्रमावर परिणाम करणारे घटक
 ड) शाळेतील सार्वजनिक संबंध
 इ) साहित्याची खरेदी

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**M.P.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Sports Management and Curriculum design in Physical Education
(23503209)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) Effective communication is essential in sports management to keep alive its _____.
 - a) Principle
 - b) Characteristics
 - c) Foundation
 - d) Dynamics

- 2) Internet is the source of ____ material.
 - a) Magazines and Journals
 - b) Text book
 - c) Curriculum
 - d) All above

- 3) _____ is the need of every type of planning in Physical Education Organization.
 - a) Management
 - b) Money
 - c) Supervision
 - d) All above

- 4) Funds for the sports programs can be collected through?
 - a) Donations
 - b) Funds from public sector
 - c) Alumni associations
 - d) All above

- 5) Principle of public relation in physical education _____.
 - a) Information regarding purpose
 - b) Information regarding national integration
 - c) Both a and b
 - d) None of these

- 6) Sports equipment's room includes.
 - a) Bats
 - b) Balls
 - c) Rackets
 - d) All above

- 7) The following _____ management is related to physical education.
 - a) Leadership
 - b) Personal
 - c) Sports
 - d) All above

- ८) — हे क्रीडा प्रशिक्षणाचे तत्त्व नाही.
 अ) एकॉनॉमी ऑफ मुव्हमेंट ब) भारामध्ये वाढ
 क) प्रशिक्षण चक्र ड) सातत्यता
- ९) इंटरवाल ट्रेनिंगचे वेळापत्रक — असते.
 अ) वार्षिक ब) साप्ताहिक
 क) मासिक ड) त्रैमासिक
- १०) 'फर्टलेक प्रशिक्षणाच्या' साठी — उत्तम कालावधी आहे.
 अ) रेसिंग कालावधी ब) ट्रांजिशन कालावधी
 क) स्पर्धेचा कालावधी ड) ऑफ सीझन

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) 'प्रशिक्षण योजना' सविस्तर स्पष्ट करा. १०
 ब) डोपिंग अर्थ लिहा. रक्त डोपिंगच्या पद्धतीचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) 'ताकद' म्हणजे काय? ताकद वाढवण्याच्या प्रशिक्षण पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.
 ब) शारीरिक क्षमतेच्या घटकांची यादी करा. चक्रीय प्रशिक्षण पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) अतिभार म्हणजे काय? अतिभाराची कारणे स्पष्ट सविस्तर करा.
 ब) क्रीडा प्रशिक्षणाची व्याख्या लिहा. क्रीडा प्रशिक्षणाची ध्येय आणि वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.५ थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) २०

- अ) गती
 ब) काळ नियोजन
 क) बॅलेस्टिक पद्धत
 ड) इंटरव्हल पद्धती
 इ) फर्टलेक ट्रेनिंग

- 10) The best season for doing 'Fartlek training is _____.
- a) Racing season
 - b) Transition period
 - c) Competition period
 - d) Off season

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain in detail training plan. **10**
- b) Define Doping. Explain methods of Blood Doping. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Define strength. Explain methods to improve strength.
- b) List the component of physical fitness. Explain circuit training program in detail.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Define overload. Explain causes of overload.

OR

- b) Define sports training. Give aim, characteristics of sports training.

Q.5 Write Short Notes. (Any Four)

20

- a) Speed
- b) Periodisation
- c) Ballistic method
- d) Interval method
- e) Fartlek training

- ८) चालण्याचा योग्य प्रकार कोणता?
 अ) हिलबॉल टो ब) हिल टो
 क) संपूर्ण पायावर स्थिर ड) व्यक्तिला आवडेल तसे
- ९) जिमबॉल व्यायामाचा फायदा ---- आहे.
 अ) स्नायूचा टोन सुधारतो ब) पाठीच्या जखमा पूर्णवसन
 क) शरीररचना सुधारते ड) वरील सर्व
- १०) प्राईस थेरपी मध्ये बर्फाचे उपयोजन ---- आहे.
 अ) वेदना कमी करणे ब) व्हॅक्सीलेशन वेदना कमी करणे
 क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) क्रीडेतील दुखापतीचे प्रतिबंध उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०
 ब) क्रीडेतील उदाहरणासह उदरासंबंधी (पोटासंबंधी) दुखापती लिहा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) प्राईस थेरपी चे फायदे व तोटे सविस्तर स्पष्ट करा.
 ब) शारीरिक शिक्षण विषय शिक्षकांस, मार्गदर्शकास व खेळाडूंना क्रीडा वैद्यकशास्त्राच्या ज्ञानाची आवश्यकता का आहे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) ताकतीचे व्यायाम व श्वसनाचे व्यायाम सविस्तर स्पष्ट करा.
 ब) क्रीडा वैद्यकशास्त्राचा अर्थ, व्याप्ती व संकल्पना लिहा.

प्र.५ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) २०

- अ) अस्थिभंग व त्याचे प्रकार
 ब) क्रीडेतील सांधा निखळणे
 क) अंतर्गत जखम
 ड) क्रीडेतील डोके व मानेच्या दुखापती
 इ) ताणण्याचे (Stretching) व्यायाम

- 9) The benefits of Gym ball exercise are _____.
a) Improve the tone of the muscle
b) Rehabilitates back injuries
c) Improve body posture
d) All of these
- 10) In PRICE therapy application of ice _____.
a) Reduce pain
b) Reduction in pain causes vasodilation
c) Both a) and b)
d) None of these

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain in details prevention of sports injuries with examples. **10**
b) Write Abdomen injuries in games and sports with sports examples. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Explain in details Advantages and disadvantages of price therapy.
b) Why knowledge of sports medicine is important to physical education teacher, coach and players explain in details.

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Explain in details strengthening exercise and Breathing exercise.
b) Write meaning, scope and concept of sports medicine.

Q.5 Short Notes. (Any Four)

20

- a) Fracture and its types
b) Dislocation in sports
c) Internal injuries
d) Head and Neck injuries in sports
e) Stretching exercise

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.पी.एड. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६
Health Education and Sports Nutrition (23503303)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १२:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) 'जागतिक आरोग्य दिन' ---- दिवशी साजरा केला जातो.
अ) ७ एप्रिल
ब) ७ डिसेंबर
क) ७ मे
ड) ७ जून
- २) मानवी शरीरात ---- चे प्रमाण ६० ते ७०% असते.
अ) पिष्टमय पदार्थ
ब) प्रथिने
क) जीवनसत्वे
ड) पाणी
- ३) तंबाखू खाल्याने ---- रोग होतो.
अ) हिवताप
ब) पटकी
क) कर्करोग
ड) कोरोना
- ४) खेळाडू व्यक्तीला दिवसाला ---- इतक्या कॅलरीची गरज असते.
अ) ४०००
ब) १०००
क) १५००
ड) यापैकी नाही
- ५) व्हिटॅमिन 'सी' चा सर्वोत्तम स्रोत कोणता?
अ) लिंबू
ब) किवी
क) आवळा
ड) वरील सर्व
- ६) स्थूलता काढण्याचे सूत्र ---- हे आहे.
अ) $\frac{H^2}{W^2}$
ब) $\frac{W(kg)}{H^2(m)}$
क) $\frac{H}{W}$
ड) यापैकी नाही
- ७) खालील पैकी आरोग्य संस्था कोणती आहे?
अ) WHO
ब) Red Cross
क) दोन्ही अ) व ब)
ड) यापैकी नाही

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.P.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Health Education and Sports Nutrition (23503303)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 09:00 PM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.

10

- 1) 'World Health Day' is celebrated on _____.
 - a) 7 April
 - b) 7 Dec
 - c) 7 May
 - d) 7 June
- 2) 60 to 70% of _____ in human body.
 - a) Carbohydrates
 - b) Proteins
 - c) Vitamins
 - d) Water
- 3) _____ disease effect through eating Tobacco.
 - a) Cholera
 - b) Malaria
 - c) Cancer
 - d) Corona
- 4) Sports person needs _____ calories per day.
 - a) 4000
 - b) 1000
 - c) 1500
 - d) None of these
- 5) What is best source of vitamin 'C'?
 - a) Lemons
 - b) Kiwi
 - c) Amla
 - d) Above all
- 6) Formula of obesity is _____.
 - a) $\frac{H^2}{W^2}$
 - b) $\frac{W(kg)}{H^2(M)}$
 - c) $\frac{H}{W}$
 - d) None of these
- 7) Which is the following health agencies?
 - a) WHO
 - b) Red cross
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 8) The following _____ aspect is related to Nutrients?
 - a) Proteins
 - b) Vitamins
 - c) Carbohydrates
 - d) Above all
- 9) World environment day is on _____.
 - a) 5th May
 - b) 5th June
 - c) 5th August
 - d) 5th December

- 10)** Health record is done through _____ at school level.
- a) Weight
 - b) Hight
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these

Q.2 Answer the following questions.

- a)** Meaning & Definition of Health & Health education and explain objectives of Health education. **10**
- b)** Explain the role of Health education in personal hygiene. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

- a)** Explain the effect of Nutrition on the sports performance of various sports. **15**
- b)** Explain the health services provided at school level.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One)

- a)** Give the list types of pollution & explain any one of them with prevention and control of them. **15**
- OR**
- b)** Give the list of communicable disease and explain any three of them.

Q.5 Write Short Notes. (Any Four)

- a)** Body Mass Index
 - b)** Weight Management
 - c)** Stress Management
 - d)** Effect of Alcohol and Tobacco on health
 - e)** World Health Organization
- 20**

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.पी.एड् (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Fitness and Wellness (23503310)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १२:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) लवचिकतेचे मोजमापन ——— नी केले जाते.
अ) डायनामोमीटर ब) टेन्सोमीटर
क) गोनिओमीटर ड) सायबेक्स
- २) हृदय श्वसन सहनशक्ती दमदारपणा प्रशिक्षण कसोटी ——— द्वारे मापन केली जाते.
अ) ट्रेडमिल चाचणी ब) डायनामोमीटर
क) टेन्सोमीटर ड) सायबेक्स
- ३) खालीलपैकी ——— या चाचणीतून स्नायूचा दमदारपणा मोजता येत नाही.
अ) १ आर एम बेंच प्रेस ब) १ आर एस लेग प्रेस
क) १ आर स्कॉट ड) पलेक्सड् आर्म हॅंग
- ४) एस ए टी चाचणी द्वारे ——— मापन केले जाते.
अ) स्वभाविक कल ब) बुद्धिमत्ता
क) संपादन ड) प्राविण्यता
- ५) सुयोग हालचाल व वेगाने दिशाभिमुखता म्हणजे ———.
अ) चपलता ब) तोल
क) समनवय ड) ताकत
- ६) दिर्घकालावधी पर्यंत व्यायाम केला जातो त्यास ——— म्हणतात.
अ) एरोबिक्स व्यायाम ब) अनेरोबिक्स व्यायाम
क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

- ७) भार तोलनात जलद गतीने ऊर्जा नष्ट पावते त्या व्यायामास ——— म्हणतात.
 अ) एरोबिक्स व्यायाम ब) अनेरोबिक्स व्यायाम
 क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही
- ८) जेव्हा व्यक्ति सर्व रोगापासून मुक्त असतो त्यास ——— म्हणतात.
 अ) निरामयता ब) दमदारपणा
 क) जीवनशैली ड) यापैकी नाही
- ९) ——— म्हणजे जीवन जगण्याचा मार्ग.
 अ) चिंता ब) जीवनशैली
 क) वर्तन ड) वरील सर्व
- १०) जेव्हा एखादा समान, कुटुंब व मिश्र यांच्या बरोबर समरोप होतो तेव्हा त्यास ——— म्हणतात.
 अ) शारीरिक निरामयता ब) भावनिक निरामयता
 क) सामाजिक निरामयता ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) आहार आणि क्रीडा स्पर्धा सविस्तर स्पष्ट करा. १०
 ब) मानवी हालचाली मध्ये शरीर क्रीयात्मक तत्त्वे सविस्तर स्पष्ट करा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) शारीरिक उपक्रम व आयुष्यभर निरामयता यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
 ब) शारीरिक क्षमतेचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) तंदुरुस्ती व कंडिशनिंग सविस्तर स्पष्ट करा.
 ब) लवचिकता व लवचिकता विकसनाचे प्रशिक्षण सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.५ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) २०

- अ) सक्रिय प्रशिक्षण
 ब) हृदयश्वसन दमदारपणाचे उपक्रम
 क) योग्यतो वॉम अप
 ड) समतोल आहार
 इ) स्ट्रेचिंगचे व्यायाम

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.P.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Fitness and Wellness (23503310)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 10

- 1) Measurement of flexibility is done with the help of _____.
 - a) Dynamometer
 - b) Tensiometer
 - c) Goniometer
 - d) Cybex
- 2) Test used to measure cardiorespiratory endurance is _____.
 - a) Treadmill test
 - b) Dynamometer
 - c) Tensiometer
 - d) Cybex
- 3) _____ of the following field test is not used to measure muscular strength.
 - a) 1 Rm beach press
 - b) 1 Ram legs press
 - c) 1 Rm squat
 - d) Flexed arm hung
- 4) Test like SAT are used to measure _____.
 - a) Aptitude
 - b) Intelligence
 - c) Achievement
 - d) Performance
- 5) The ability to make successive movement in different directions efficiently and rapidly refer to _____.
 - a) Agility
 - b) Balance
 - c) Co-Ordination
 - d) Power
- 6) Exercising for a long period of time is called _____.
 - a) Aerobic exercise
 - b) Anaerobic experience
 - c) a and b both
 - d) None of these
- 7) Quick bursts of energy for example weight liltling in consider which types of exercise?
 - a) Aerobic exercise
 - b) Anerobic exercise
 - c) a and b both
 - d) None of these
- 8) _____ means when person is healthy and fine from all the diseases.
 - a) Wellness
 - b) Endurance
 - c) Life style
 - d) None of these

- 9) _____ means a style of living.
- a) Anxiety
 - b) Life style
 - c) Behaviour
 - d) All of these
- 10) When a person is able to interact with people and familiar with friends and family member is _____.
- a) Physical wellness
 - b) Emotional wellness
 - c) Social wellness
 - d) None of these

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain in details relationship between diet and sport competition. **10**
- b) Explain in details physiological principle involved in human movement. **10**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) Explain in details relationship between physical activity and life long wellness.
- b) Explain in details physical fitness components.

Q.4 Answer the following questions in detail. (Any One)

15

- a) Explain in details current trends in fitness and conditioning.

OR

- b) Explain in details flexibility and training for flexibility development.

Q.5 Short Notes. (Any Four)

20

- a) Circuits training
- b) Cardio respiratory activity
- c) Proper warm up
- d) Balance diet
- e) Stretching exercise

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.पी.एड. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Information and Communication Technology in Physical Education
(ICT) (23503401)

वार, दिनांक : गुरुवार, १६-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १२:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) संगणक प्रणाली ही ——— वर आधारलेली आहे.
 - अ) लहरी
 - ब) डिजीटल मोड
 - क) अनलॉक मोड
 - ड) यापैकी सर्व
 - २) संगणकाचा सामान्य हेतू ——— वापरासाठी आहे.
 - अ) अकाउंटिंग
 - ब) परफार्म कॅल्कुलेशन
 - क) क्रिएटिंग व स्मॉल डाटाबेस
 - ड) वरील सर्व
 - ३) प्रत्येक विंडोच्या टायटल बारवर उजवीकडे ——— चौकटी असतात.
 - अ) दोन
 - ब) तीन
 - क) चार
 - ड) पाच
 - ४) विंडोजमध्ये टूलबारवर खालीलपैकी ——— टुल्स असतात.
 - अ) फाईल
 - ब) इन्सर्ट
 - क) अलायमेंट
 - ड) वरील सर्व
 - ५) सी. पी. यु. म्हणजे ———.
 - अ) कंट्रोल प्रोसेसिंग युनिट
 - ब) सेंट्रल प्रोसेसिंग युनिट
 - क) दोन्ही अ व ब
 - ड) यापैकी नाही
 - ६) आपण ——— येथे नंबर समाविष्ट करू शकतो.
 - अ) हेडर
 - ब) फूटर
 - क) दोन्ही अ व ब
 - ड) यापैकी नाही

- ७) एम. एस. ऑफिसचे वैशिष्ट जे निर्मिती कालावधीनंतर दस्तऐवज स्वयंचलितपणे जतन करणे म्हणजे ----.
- अ) सेव्ह ब) सेव्ह अँज
क) ऑटो सेव्ह ड) बॅक अप
- ८) स्पिकर हे एक ---- प्रकारचे डिव्हाइस आहे.
- अ) स्ट्रॉंग ब) आउटपुट
क) इनपुट ड) यापैकी नाही
- ९) संपूर्ण टेबल सिलेक्ट करण्याकरता ---- ही की प्रेस करून ठेवावी लागते.
- अ) डिलीट ब) आल्ट
क) हाईड ड) वरील सर्व
- १०) ---- हा संगणक प्रिंटरचा प्रकार आहे.
- अ) इंकजेट ब) लेसर
क) डॉट मॅट्रीक्स ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) इनपुट डिवाइस म्हणजे काय ते सांगून त्यापैकी कोणत्याही दोनचे स्पष्टीकरण द्या. १०
- ब) आउटपुट डिवाइस म्हणजे काय ते सांगून त्यापैकी कोणत्याही दोनचे स्पष्टीकरण द्या. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) शिक्षण आणि शारीरिक शिक्षण क्षेत्रात माहिती तंत्रज्ञानाचा उपयोग स्पष्ट करा.
- ब) ई. लर्निंग आणि सोशल नेट वर्कींग स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) संगणक नेटवर्कची संकल्पना, प्रकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) एम. एस. वर्ड आणि एम. एस. एक्सेल स्पष्ट करा.

प्र.५ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) २०

- अ) विषाणू आणि त्याचे व्यवस्थापन
- ब) शारीरिक शिक्षणात आयसीटी एकत्रित करण्यातील आव्हाने
- क) ई-मेलचे टप्पे स्पष्ट करा.
- ड) एम. एस. पॉवर पॉइंट
- इ) आय. सी. टी. चा खेळामध्ये उपयोग

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.P.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Information and Communication Technology in Physical Education
(ICT) (23503401)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 10

- 1) The computer system is based on _____.
 - a) Wave
 - b) Digital mode
 - c) Unlock mode
 - d) Above all
- 2) General purpose computers are used for _____.
 - a) Accounting
 - b) Performs calculation
 - c) Creating a small database
 - d) Above all
- 3) The title bar of each window has _____ boxes on the right side.
 - a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) Five
- 4) Window has the following _____ tools on the tool bar.
 - a) File
 - b) Insert
 - c) Alignment
 - d) Above all
- 5) CPU stand for _____.
 - a) Control Processing Unit
 - b) Central Processing Unit
 - c) Both a & b
 - d) None of these
- 6) We can insert a page number at _____.
 - a) Header
 - b) Footer
 - c) Both a & b
 - d) None of these
- 7) A feature of MS Office that saves the document automatically after certain interval is called _____.
 - a) Save
 - b) Save as
 - c) Auto Save
 - d) Backup
- 8) Speaker is an _____ type device.
 - a) Strong
 - b) Output
 - c) Input
 - d) None of these

Seat No.	
----------	--

Set P

एम.पी.एड. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Sports Psychology and Sport Sociology (23503402)

वार, दिनांक: शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १२:००

कमाल गुण: ८०

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १०
- १) खेळाडूच्या वर्तुणकीचा अभ्यास आपण कशाद्वारे करतो?

अ) क्रीडातंत्राद्वारे	ब) क्रीडातील दुखापती
क) क्रीडामानसशास्त्राद्वारे	ड) यापैकी नाही
 - २) प्रशिक्षण व स्पर्धेच्यावेळी खेळाडूंचे कोणते वर्तन महत्वाचे आहे?

अ) नकारात्मक	ब) सकारात्मक
क) अ आणि ब दोन्ही	ड) यापैकी नाही
 - ३) क्रीडा प्रशिक्षणामध्ये ——— चा सहभाग असावा.

अ) व्यायाम	ब) क्रीडा प्रशिक्षण
क) मानसशास्त्रीय प्रशिक्षण	ड) वरील सर्व
 - ४) आंतरिक प्रेरणेचे माध्यम ——— आहे.

अ) शिक्षक	ब) कुटुंब
क) स्वतः	ड) वरील सर्व
 - ५) सकारात्मक ताणाचे गुणधर्म कोणते?

अ) प्राविण्यात वाढ करणे	ब) प्रेरणा देणे
क) अ आणि ब दोन्ही	ड) यापैकी नाही
 - ६) नकारात्मक ताणाचे गुणधर्म कोणते आहे?

अ) चिंता निर्माण करणे	ब) असमाधानी वाढणे
क) प्राविण्यात घट होणे	ड) वरील सर्व
 - ७) व्यक्ती भेदाचे क्षेत्र ——— आहे.

अ) लिंग भेद	ब) शरीर रचना
क) मानसिक क्षमता	ड) वरील सर्व

- ८) क्रीडा मानसशास्त्राच्या ज्ञानाचे उपयोजन ---- या ठिकाणी आवश्यक आहे.
 अ) निवड पातळी
 ब) पूर्णवसन पातळी
 क) स्पर्धेची पातळी
 ड) वरील सर्व
- ९) अत्यंत गरजेचे व मूलभूत सामाजिकरण हे ----
 अ) प्राथमिक सामाजिकरण
 ब) दुय्यम सामाजिकरण
 क) प्रौढ सामाजिकरण
 ड) वरील सर्व
- १०) समाजशास्त्र हे ---- चा शास्त्रीय अभ्यास करते.
 अ) संस्कृती
 ब) खेळ
 क) समाज
 ड) वातावरण

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) क्रीडेच्या माध्यमातून राष्ट्रीय एकात्मता योग्य उदाहरणासह सविस्तर लिहा. १०
 ब) क्रीडेची सामाजिक भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) योग्य उदाहरणासह नेतृत्व आणि क्रीडा प्राविण्य सविस्तर लिहा. १५
 ब) व्यक्तिभेदावर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) ताणाची कारणे व ताणाचा क्रीडा प्राविण्यावर होणारा परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा. १५
 ब) क्रीडा मानसशास्त्राचा इतिहास सविस्तर लिहा.

प्र.५ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) क्रीडा आणि सामाजिक माध्यम २०
 ब) व्यक्तिमत्व आणि क्रीडा
 क) क्रीडेतील लिंग असमानता
 ड) कारक संवेदक
 इ) स्व-संकल्पना मापण

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**M.P.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Sports Psychology and Sport Sociology (23503402)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 10

- 1) How one can study the behavior of the sports person?
 - a) Through sports technique
 - b) Through sports injuries
 - c) Through sports psychology
 - d) None of these

- 2) What type of behavior is important for sports person during training and competition?
 - a) Negative
 - b) Positive
 - c) Both a and b
 - d) None of these

- 3) A Training programme for sports person should include _____.
 - a) Conditioning
 - b) Sports training
 - c) Psychological training
 - d) All of these

- 4) The source of intrinsic motivation is _____.
 - a) Teacher
 - b) Family
 - c) Self
 - d) All of these

- 5) The following are the characteristics of Positive Stress _____.
 - a) It improves performance
 - b) It motivates
 - c) Both a and b
 - d) None of these

- 6) The following are the characteristics of Negative Stress _____.
 - a) It causes anxiety
 - b) It feels unpleasant
 - c) It decreases performance
 - d) All of these

- 7) Area of individual difference is _____.
 - a) Gender difference
 - b) Body structure
 - c) Mental Ability
 - d) All of these

- 8) Application of knowledge of sports psychology is essential in the _____.
 - a) Selection stage
 - b) Rehabilitation stage
 - c) Competition stage
 - d) All of these

- 9) The most essential and basic type of socialization is _____.
 - a) Primary socialization
 - b) Secondary socialization
 - c) Adult socialization
 - d) All of these

- ८) ध्वनी प्रदूषणाची तिब्रता ---- एककाने मोजली जाते.
 अ) मीटर
 ब) किलोग्रॅम
 क) लिटर
 ड) डेसिबल
- ९) सामाजिक मूल्य ----.
 अ) न्याय
 ब) प्रामाणिकपणा
 क) दयाळूपणा
 ड) वरील सर्व
- १०) विद्यार्थी शाळेत वेळेत येतात हे ---- चे उदाहरण आहे.
 अ) मूल्य
 ब) चाचणी
 क) अ व ब दोन्ही
 ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) मूल्य शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. १०
 ब) वनस्पती आणि प्राण्यांच्या संवर्धनाचा कायदा स्पष्ट करा. १०

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) पर्यावरणीय हालचाली (चळवळी) यादी देवून त्यापैकी कोणत्याही दोन चे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या. १५
 ब) घनकचरा प्रदूषण आणि किरणोत्सर्गी यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) हवा प्रदूषण आणि ध्वनी प्रदूषण सविस्तर स्पष्ट करा. १५
 ब) पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना, गरज आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्र.५ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) मूल्यांचे प्रकार २०
 ब) मूल्यांची संकल्पना आणि महत्व
 क) मूल्य शिक्षणात पालकाची भूमिका
 ड) गंगा कृती आराखडा
 इ) प्रदूषण मुक्त परिसंस्था

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**M.P.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Value and Environmental Education (23503408)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **10**

- 1) Which of the following is not type of values?
 - a) Social
 - b) Individual
 - c) National
 - d) Stable
- 2) _____ is the major problem related to noise pollution.
 - a) Chokra
 - b) Typhoid
 - c) Both a & b
 - d) Hearing loss
- 3) Dust is the causes of _____ disease.
 - a) respiratory
 - b) teeth
 - c) muscle
 - d) blood
- 4) Appiko movement was started _____ state.
 - a) Gujrat
 - b) Karnataka
 - c) Aasam
 - d) None of these
- 5) Develop quality of environment is the major _____ of environment.
 - a) scope
 - b) look
 - c) aim
 - d) None of these
- 6) The word 'Environment' is derived from _____ language.
 - a) Roman
 - b) French
 - c) Latin
 - d) Greek
- 7) Value change according to _____.
 - a) Time
 - b) Money
 - c) Both a and b
 - d) Above not
- 8) _____ unit to measure sound pollution.
 - a) Meter
 - b) Kilogram
 - c) Liter
 - d) Decibel
- 9) _____ is social value.
 - a) Justice
 - b) Honesty
 - c) Kindness
 - d) Above all

